

Рецензия

за присъждане на научна и образователна степен „доктор“, по 7.5. Здравни грижи
на Дисертационен труд

УПРАВЛЕНИЕ И СЕРТИФИЦИРАНЕ НА КАДРИТЕ В SPA И WELLNESS ТУРИЗМА ЧРЕЗ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ИНСТРУМЕНТИ И ЕЛЕКТРОННА СРЕДА

Автор Яница Мирославова Царева
Научен ръководител доц. д-р Бистра Димитрова

КАТЕДРА „ВОДНИ СПОРТОВЕ“ , програма „Wellness – промоция на здравето“

Рецензент: проф. д-р Живка Винарова, д.м.н.

Национална експертна листа на членове на журита и арбитри

Хабилизация и д-р по 02.21.10 „Приложение принципите и методите на кибернетиката в различни области на науката – медицина, биокибернетика“.

Д. м. н. и професор по 03.01.53 „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията“.

Анализът, оценката и представянето пред научната общност на този дисертационен труд е преживяване, защото участваме в първа по рода си среща в академичните среди с дисертация в областта на SPA и WELLNESS туризма. Фактът насочва публичното внимание към територия, която ще има гарантирано развитие в най-близко бъдеще в изброените по-долу посоки:

1. SPA и WELLNESS са част от здравните дейности и грижи – най-точно те са проява на ПЕРСОНАЛЕН ЗДРАВЕН МЕНИДЖМЪНТ.
2. SPA и WELLNESS са част от модерната здравна култура и киберкултура.
3. SPA и WELLNESS са здравеносен компонент на туризма, в партньорства с физиотерапевтични стратегии за профилактика и лечение.
4. SPA и WELLNESS могат да се представят чрез достъпни методи за компютърно асистирано академично обучение.
5. SPA и WELLNESS са доходоносна бизнес територия, базирано на природни предпоставки – нашето водно и климатично богатство.

Това е повод да посоча, че представената ми за рецензиране дисертационна работа анализира със старание, отговорност и на професионално ниво :

- ① належащите промени в методологията за академично преподаване по темата, чрез асистенция с модерни компютърни технологии и средства;
- ② някои от бизнес перспективите на туризма , при отчитане ролите на функциониращата материална база;
- ③ стандартите при сертифициране на медикал SPA център, SPA център, таласо-терапевтичен център и Wellness център;
- ④ аргументирана е необходимост от корекции в заварените направления на сектора: от самоподготовка на мениджърите, при вече сертифицирани от 2016 г. професии, до потенциални възможности на ИКТ за стандартизиране компетенциите на практикуващите, в усилие да се прилагат европейски нормативи;
- ⑤ темата е умело разположена на територия обединяваща конвенционалната и традиционна медицина с връзки към нутрициологията, балнеологията, хидротерапията и

билколечението. Така тя е представена като проява и *вариант на комплементарна медицина*, като версия за интеграция на здравните услуги и дейности.

Постигнато е модерно тълкуване на темата, която е интердисциплинарно ситуирана между туризма / здравеопазването /лечебните практики/ и академичното преподаване в партньорство с ИКТ, при прогнозирана мощна настояща и бъдеща бизнес проекция.

Предложен е подробен анализ от определения на генерализирани термини, по които в български извори не могат да се намерят достатъчно данни и информация - особено удовлетворително е историческото тълкуване на термините Wellness, SPA туризъм и Medical SPA- балнеоложки туризъм.

ТАКА WELLNESS – SPA СЕ ПРЕДСТАВЯТ КАТО ДИНАМИЧНА ИНФОРМАЦИОННА СИСТЕМА, В КОЯТО ВХОДНИТЕ ПРОМЕНЛИВИ МОГАТ И СЛЕДВА ДА БЪДАТ ГРИЖЛИВО ФОРМАТИЗИРАНИ ЧРЕЗ СТАНДАРТНО АКАДЕМИЧНО:

а/ ОБУЧЕНИЕ

б/ ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

в/ СЕРТИФИКАЦИЯ,

ЗА ДА ИМА ПЛАНИРАН КОНТРОЛ И УПРАВЛЕНИЕ НА ИЗХОДНИТЕ ВЕЛИЧИНИ – ПАРИ, СТОКИ, ЗДРАВЕ, ЗНАНИЕ, ОБУЧЕНИЕ, СОЦИАЛНА СРЕДА.

Посочените аргументи защитават заключението за актуалност и значимост на третираната в дисертационната теза изследователска тема.

При толкова обемна дисертационна задача е формулирана водеща **цел**, от която произлизат експертните **задачи**, избор на методология и методи на изследването .

В случая целта може да се дефинира като създаване на „**Концептуален и работен модел на кадрите за модернизиране на Wellness и SPA туризма**“. Акцентът в тази система е академичното образование, в което като водещи цели са изборите на **максимално удовлетворителни компютърни и/или компютеризирани методи за преподаване**.

Тази цел е формулирана след обстоятелствено описание / над 80 стр! / , с важно заключение че „*управлението на кадрите в Wellness и SPA туризма е СИСТЕМА, така че целта е да се оптимизират нейни елементи, свързани с обучението и сертифицирането*“.

Формулираната цел е отразена точно и в заглавето на дисертацията.

Принципите на такова търсено, компютърно композирано обучение могат да се опишат така:

а/ учене през целия живот – с дефиниране на разликите между обучение / учене / образование

б/формулирана е работна хипотеза за внедряване на образователни и сертифициращи продукти при смесено обучение

в/ избран е американският модел Addie, ползван в традиционното и в електронното обучение.

Компетенцията на *Wellness, SPA експертите* е представена като комплекс от **ЗНАНИЯ + ПРАКТИЧЕСКИ УМЕНИЯ + ЗДРАВНА КУЛТУРА**, с компоненти на езикова култура, емпатично поведение и административна подготовка. Запазва се бизнес посоката, поддържат се някои европейски стандарти на услугите, търсят се начини за повишаване на качеството, съобразно туристическите интереси и при отчитане профила на работещите

г/социалната и финансова среда, в която се практикува тази професия е твърде специфична, така че нейното моделиране е постижимо с компютърни обучителни

продукти по избрания модел Addie. Избира се смесено електронно преподаване и сертифициране

д/ в интердисциплинарната среда са обединени административно-правни регулатори и сертифициращи нормативни документи на дейността по групи като ОБЕКТ на изследването, направено с 207 лица като СУБЕКТ на изследването

е/ описани са подробно методите на експеримента. Добро впечатление прави прилагането освен на класическите методи: анкета, психологическо изследване, експертна оценка и математико-статистически анализи, още и на системен модел за иновативно обучение с компютърни асистенции. В Приложение са представени изработени Анкетни карти – видимо авторско постижение

ж/много подходящо и иновативно е класифицирането на изследваните групи експерти по европейската таблица за образованост, с дескриптори от осем нива и едно нулево - общо девет броя. Заслужава да се отбележа че този метод за стандартизиране на изискуеми обучителни ресурси с академичните нива в ЕС е пример за подражание

з/ срещам за пръв път една много симпатична и лична история за създаването на дисертацията - авторката споделя кои части, как и кога във времето е изготвяла, в контекста на ограниченията, които са неизбежни при подобно теренно изследване.

Като приносен център следва се посочи трета глава, където са анализирани резултатите. Те обосновават избора на модулната структура при модела Addie като оптимален вариант за специализирано обучение на Wellness и SPA кадрите, с партньорско участие на ИКТ методи.

Цялата процедура на това решение е базирана на анкетни проучвания, от които са направени честотни статистически анализи, представени в графичен вид. Анкетираният имат подробен образователен класификационен анализ в проектирано търсене и изводи на причинно-следствени зависимости. Оценката показва че за работещите в системата мениджъри днес липсва специализирано обучение, което налага промяна в академичните програми на тази нова интердисциплинарна общност.

Направено е също анкетно проучване за интереса на действащите мениджъри и нагласите им към смесено електронно обучение под форма на семинари. В профилите на изследванията са включени най-облигатните за този анализ въпроси относно компютърната им квалификация, технологична обезпеченост и мотивация. Изследвана е и тяхната комуникативна нагласа като активни Интернет потребители, както и готовността им да отделят по 10-15 часа седмично за интерактивно обучение. Изследването е продължило с проектиране и дизайн на възможни компютърни текстове, оценки чрез изпити, респ конспекти. Проектирани са критерии за качество на обучителния процес.

Концепцията е защитена с приложена задължителна програма SYLLABUS, която е демонстрирана като Приложения и Таблицы. Представени са и някои възможни презентации, структурирани в таблични документи, както и проекти за обучителни материали.

Подробното описание на някои от класификациите на респондентите надхвърля необходимото, както и приетите дисертационни практики и би могло с лекота да се представи като know how, но преди всичко като фундамент- форлаге ЗА АПРОБАЦИЯ на една предстояща ОБУЧИТЕЛНА ПРОГРАМА В ОБЛАСТТА .

Представенните Приложения са в обем от 220^{та} до 286^{та} стр., на брой 28 и към тях има генерирани Въпросници, попълвани в Бланки, Таблицы. Анкетни карти, Справки и Формуляри. Към някои са добавени указания, изисквания и технически указания, към други - за подготовка при бъдеща атестация, представени са версии на обучения за специалисти, бакалаври, магистри, както и модули за професионално обучение, някои

като адаптации на предшестващи учебни планове. Посочени са избрани програмни продукти за такива цели. В списъка участва и адаптирана към системата за контрол на качеството на дистанционно обучение в НСА Анкетна карта. Търсени са неочаквани причинно-следствени връзки, които да мотивират избори и решения за предоставяне на знания, умения и здравни културни практики, в една иновативна академична и бизнес територия.

Те самостоятелно представляват внушителна по обем проектантска и редакторска работа, насочена към бъдещо създаване на цяло ДОКУМЕНТАЛНО СТОПАНСТВО за обучение, квалификация и преквалификация по Wellness и SPA.

При разработване на дисертацията са ползвани 146 броя Извори и източници, от които на български език 46. Най-старите цитирания са от 1979 и 1985 г., най-новите – 2015 г. Интернет източниците са 20: Наредби, Методически указания, Методически рамки, Решения, Постановления, Препоръки, Стандарти, Решения, Статистики и Учебни планове. Видимо се среща с автор, който познава и съобразява в работата си действащата национална документална регулация.

Липсват електронните адреси на другите академичните звена с подобно преподаване у нас:

1. <http://mu-varna.bg/BG/ucheben-plan-rmus> „Рехабилитация, морелечение, уелнес и спа“ за ОКС магистър в МУ, Варна.

2. <https://stconstantine.bg/news/read/77/stipendiantska-proghrama-zdravie-chriez-spa> фондация Св. Константин и Елена - Стипендианска програма „Здраве чрез СПА“ за професионални бакалаври, бакалаври и магистри.

3. <https://www.ue-varna.bg/bg/article.aspx?id=20054> Икономически у-тет Варна, начало на квалификация "Мениджмънт в рекреацията СПА и Уелнес" - 10.11.2017 г. с програми: Рекреология, Уелнес мениджмънт и Спортен и рекреационен мениджмънт.

Не е посочено дали дисертантката познава и интерпретира сродни европейски програми с техните специфики, независимо от „българската социална среда“!

АВТОРЕФЕРАТЪТ ОТРАЗЯВА ТОЧНО ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД И Е В СЪОТВЕТСТВИЕ С АКАДЕМИЧНИТЕ ИЗИСКВАНИЯ, в обем от 48 стр.

По дисертацията са публикувани 5 статии, като в 4 от тях г-жа Царева е самостоятелен автор, а в 1 съавтор с научния си ръководител. Трите последни са от 2017 г., каквато е логичната публикационна практика.

От представения ми за анализ и оценка на дисертационния труд **„УПРАВЛЕНИЕ И СЕРТИФИЦИРАНЕ НА КАДРИТЕ В SPA И WELLNESS ТУРИЗМА ЧРЕЗ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ИНСТРУМЕНТИ И ЕЛЕКТРОННА СРЕДА“** с автор Яница Мирославова Царева, мога да докладвам пред почитаемата Държавна комисия следните изводи:

Това е един авторитетен и старателно подготвен изследователски продукт, в който е вложен много труд, при търсена мащабна програма. Като **първа по рода си дисертация** той може да изпълни роля на концепция за квалификационно и академично обучение и образование по темата в партньорство с ИКТ. Тематично трудът е показно интердисциплинарен между туристическия бизнес, здравеопазването и академичните практики, което му придава мащабна функция.

Обемът е неочаквано по-голям от стандартите, но това е лесно обяснимо, в изпълнение на пионерската му задача.

Езикът е терминологично богат, текстовете, подредбата и структурирането отговарят напълно на добрите академични практики.

Видимо е участието на научния ръководител доц. д-р Бистра Димитрова като пионер в областта, както и планираното развитие на КАТЕДРА „ВОДНИ СПОРТОВЕ“ в тази иновативна посока.

В мое експертно качество искам да изразя подкрепа на това академично начинание, което търси решение в две посоки:

① да подобри ОБУЧИТЕЛНИТЕ НИВА на работещите в момента в системата чрез индивидуализирани, компютърно асистирани форми, при това – по техен избор

② да постави АКАДЕМИЧНОТО ОБРАЗОВАНИЕ на новите кадри в едни модерни рамки, с прилагане на ИКТ като част от здравните услуги и грижи и в унисон с потенциала на НСА.

На това основание декларирам че ще гласувам в подкрепа присъждане научната и образователна степен „доктор“ на Яница Мирославова Царева, с шифър 7.5. “Здравни грижи“.

Проф. д-р Ж.Винарова, д.м.н.

